

Zárolás és a „szalmatraktor”.

Kormányunk váratlanul „nem szükséges”, de a jó gazda óvatosságára hivatkozva, a 2014. évi költségvetésben 110 milliárd forintos zárolást rendelt el. Ahhoz képest, hogy a kormány megítélése szerint nincs szükség kiigazításokra, a tervezett hiány 10%-át meghaladó, különösen pedig az érintett kormányzati kiadásokhoz képest igen drasztikus beavatkozásnak tűnik. A jelen kormány, első periódusában még két éves költségvetés célszerűségéről vizionált, ehhez képest költségvetésünk egyre inkább a napi politika játékszerévé vált.

A nem szükséges, de a kellő óvatosság jegyében meghirdetett zárolással kapcsolatban érdemes megjegyezni, hogy a kellő óvatosság és végiggondoltság követelményének az éves költségvetés elkészítésénél kellene meghatározó szerepet kapnia. Az időközbeni változtatásoknál pedig, csak az elkerülhetetlenül szükséges esetekben kívánatos lépéseket, intézkedéseket foganatosítani. Ugyanis, a költségvetés nem csak és nem elsősorban az állami bevételek és kiadások számhalmaza, hanem a piaci erők mellett a gazdaság egyik legfontosabb alakító tényezője is. A szeszélyesen alakuló, nagyon nehezen kiszámítható és tervezhető mai piaci viszonyok között a tudatos költségvetés stabilitása és kiszámíthatósága első rendű fontosságú. Ha tehát a zárolás nem szükségszerű, akkor kívánatosabb lenne tartózkodni ilyen lépések megtételétől. Jelen esetben, azonban a „nem szükséges” vélekedés inkább a nemzetközi pénzügyi és legfőképpen a hazai szélesebb közvélemény altatását szolgálja. A fenyegető túlzott deficit eljárás, az igen makacsnak tűnő, a GDP 80%-a körül ingadozó államadósság, valamint a második félévben leselkedő veszélyek, alighanem szükségessé tették a bejelentett zárolásokat.

A zárolások indoklásánál az infláció vártnál jóval kedvezőbb alakulását, a jelzett és folyamatba tett EU eljárásokkal kapcsolatos esetleges többletkiadásokat, és végül a közfoglalkoztatásra szánt költségvetési keretek, mintegy 50 milliárd forintos túllépését hozták szóba. Ami az inflációnak a költségvetésre gyakorolt hatását illeti, az kétségtelen, hogy a tervezettől mintegy 2 százalékponttal elmaradó pénzromlás a szokásos inflációs többletbevételek elmaradását hozta. Mint ismeretes, a hazai infláció mélyrepülését döntően és alapvetően a kormány erőltetett, a gazdasági feltételekkel nem számoló rezsipolitikája mozgatja. A költségvetés készítésénél azonban már ismertek voltak a hatósági árak várható alakulását befolyásoló intézkedések. Úgy tűnik, ennek hatásait a költségvetés készítésénél nem vették figyelembe. Az inflációra való hivatkozás ugyan jól hangzik és kézenfekvőnek is tűnhet, de egyrészt, az első féléves költségvetési adatok a bevételek túlteljesítéséről tanúskodnak, a viszonylag magas hiány egyértelműen a kiadások túllépéséből adódik, másrészt, való igaz, 2014 első felében az árak csak szerény mértékben nőttek, de a fogyasztás részben az árakkal, részben a jövedelmek növekedésével összefüggésben bővültek, így a költségvetés inflációval összefüggő helyzete aligha módosulhatott számottevően. Ráadásul, minden jel szerint, a rezsipolitika árhatásai lassan kifutnak, a második félévben a költségvetés ebből a szempontból javuló helyzettel számolhat.

A gazdaságpolitika és benne a költségvetési politika végiggondoltságával kapcsolatos kételyek igazából azonban a közfoglalkoztatásra fordított kiadások mintegy 50 milliárd forintos túllépésével vetődik fel. Jogos az a kérdés: mi a fontosabb, az elfogadott költségvetés szigorú betartása, vagy a foglalkoztatás növelésének illúziója. A közfoglalkoztatás társadalmi-gazdasági célszerűségének bonyolult összefüggéseit itt nem tárgyalva, egy példán keresztül lehetne érzékeltetni a közfoglalkoztatás miatti, tervezett költségvetési zárolások gazdasági alapvetéseit. A sajtó által országosan ismertté vált példa szerint, egy faluban a közfoglalkoztatottak egyhetes kemény munkával szalmabálákból traktort építettek. Elismerve és méltányolva a közreműködők erőfeszítéseit, de az erre költött költségvetés társadalmi hasznossága, hozadéka nulla. Makrogazdasági szinten, a gazdasági kérdés most már csak az, hogy a szalmatraktor építésének társadalmi-gazdasági hasznát a kormány nagyobbra értékeli, mint a minisztériumok költségvetéseiben zárolt tételekét. A költségvetésért felelős miniszter azon kijelentése pedig, hogy a zárolt tételek kizárólag az illetékes minisztériumokat érintik és az üzleti szférát és a lakosságot nem, a költségvetés makrogazdasági szerepének tökéletes meg nem értéséről tanúskodik.